

Tips voor telen met toekomst

Waterschap Aa en Maas vindt het belangrijk om samen met u te werken aan een goede kwaliteit van het oppervlaktewater en ondersteunt daarom diverse initiatieven binnen het praktijknetwerk Telen met Toekomst. In het praktijknetwerk testen en beoordelen agrarisch ondernemers nieuwe duurzame teeltmaatregelen in de praktijk. Verschillende van deze maatregelen zullen bijdragen aan het bereiken van de waterkwaliteitsdoelstellingen uit de kaderrichtlijn water (KRW).

Tips uit de praktijk

Een uitgekiende gewasbescherming en bemesting zijn van belang om onnodige belasting van het milieu te voorkomen en de kwaliteit van het oppervlaktewater te verbeteren. U kunt zelf direct aan de slag met de praktische tips uit deze brochure!

Samenwerking in de regio

In het project Telen met Toekomst worden door 400 agrarisch ondernemers nieuwe milieuvriendelijke teeltmaatregelen getest op effectiviteit en praktische uitvoerbaarheid. Hierbij vindt zoveel mogelijk samenwerking plaats in de regio met diverse andere partijen die op het boerenerf komen zoals

toeleveranciers, loonwerkers, afnemers en adviseurs. Door het delen van kennis en ervaring, zijn steeds meer bedrijven op de hoogte van de geïntegreerde teeltmaatregelen. Meer informatie vindt u op www.telenmettoekomst.nl

Werken aan schoner oppervlaktewater

Henrie van Summeren, bestuurder Waterschap Aa en Maas (categorie ongebouwd)

'Met de komst van de kaderrichtlijn water (KRW) is het extra belangrijk om met elkaar te werken aan een goede kwaliteit van het oppervlaktewater. Binnen Telen met Toekomst worden diverse teeltmaatregelen getest, die hieraan een bijdrage kunnen leveren. De diversiteit aan maatregelen zorgt ervoor dat iedere ondernemer één of meerdere zaken kan oppakken op zijn eigen bedrijf. Het is belangrijk nu aan de slag te gaan, omdat het effect op de waterkwaliteit pas na een aantal jaren zichtbaar wordt. Ik houd mij niet alleen vanuit verschillende bestuursfuncties bezig met waterkwaliteit, maar probeer ook op mijn eigen melkveebedrijf een steentje bij te dragen. Zo laat ik binnenkort op

mijn bedrijf een demo uitvoeren om te kijken wat de mogelijkheden zijn van de aanwending van vloeibare stikstof.

Het is positief dat veel ondernemers de maatregelen uit Telen met Toekomst oppakken en er zelf mee aan de slag gaan. Dat wil ik graag

eens benadrukken. In tegenstelling tot wat nog wel eens wordt gezegd, werken agrarische ondernemers intensief mee aan schoner oppervlaktewater. Het is positief dat Telen met Toekomst dit goed in beeld brengt.'

Samen streven naar duurzame landbouw

Peter Brouwers, bestuurder ZLTO

'Als ondernemer moet je streven naar zo min mogelijk belasting van je omgeving. Op het gebied van milieu streven wij als ZLTO

naar een duurzame land- en tuinbouw. Samen met ondernemers proberen we de milieukwaliteit te behouden of te verbeteren. We overleggen hierover ook met waterschappen.

Projecten als 'Telen met Toekomst' en 'Koeien en kansen' zijn goede initiatieven. Voorlopers proberen nieuwe geïntegreerde teeltmaatregelen uit en worden daarbij gesteund door onderzoek en voorlichting. Als de maatregelen succesvol zijn, worden ze uitgedragen naar anderen. Dit is een goede methode. Als ondernemer wil je iets toch een keer gezien hebben, voordat je er zelf mee aan de slag gaat. Een project als het praktijknetwerk Telen met Toekomst laat zien dat er ruimte is om binnen de economische voorwaarden met elkaar milieuwinst te boeken. In de praktijk zie je namelijk dat verscheidene maatregelen beter zijn en daarnaast een ondernemer ook nog geld kunnen opleveren. Dat is een goede zaak.'

Tips voor telen met toekomst

Tip: Geef late waspeen vooral laat stikstof

In peen leidt een hoge startgift (organische mest) niet tot een hogere opbrengst. Te veel stikstof in het begin kan bij late waspeen zelfs leiden tot overmatige loofgroei en korte peen. Dit blijkt uit een demo-proef die is uitgevoerd door Telen met Toekomst in samenwerking met Rijko uit Helmond. Geef peen daarom een beperkte hoeveelheid organische mest en strooi later in het seizoen eventueel bij met een of meerdere kleine giften kunstmest (30 tot 40 kilogram stikstof per hectare). Let wel op voldoende basisvoorziening van kali, fosfaat en sporenelementen voorafgaand aan de teelt.

Tip: Kies andere onkruidbestrijdingstrategie in aardappel

In de oppervlaktewateren van Aa en Maas worden de onkruidmiddelen Boxer, Linuron en Sencor in meer of mindere mate aangetroffen. Mechanische onkruidbestrijding lost deze problemen volledig op. Een aantal telers op zandgrond heeft bewezen dat dit mogelijk is in aardappelen. Is dit voor u geen optie vanwege grondsoort, areaal, afwezigheid machines voor mechanische onkruidbestrijding of anderszins? Kijk dan kritisch naar de middelenkeuze, doseringen en het moment van rugopbouw. Zo kunt u ondanks het gebruik van de probleemstoffen toch een positieve bijdrage leveren aan de waterkwaliteit. Er zijn goede ervaringen met lage doseringen Basagran (0,15 - 0,25 kg/ha) + Sencor

(0,1 - 0,15 kg/ha). Deze combinatie wordt meestal twee keer gespoten na een verlate rugopbouw. Door verlate rugopbouw, rond opkomst, wordt de eerste onkruidgolf aangepakt. Een ander systeem is kort na het poten aanaarden en vervolgens kort voor opkomst onkruiden afbranden met bij voorkeur Roundup. Op kleine onkruiden is een lage dosering voldoende. Aanvullend kan indien nodig nog één keer een lage dosering worden toegepast van Sencor + Basagran.

Tip: Werk mee aan schoon water in de maïs

In 2005 hebben de leveranciers van gewasbeschermingsmiddelen Bongers' Agro, Vlaming en Agerland samen met Telen met Toekomst en Waterschap Aa en Maas bij een tiental klanten een demo met onkruidbestrijding in maïs uitgevoerd. De probleemstoffen terbutylazin en dimethenamid (Frontier) werden zo min mogelijk toegepast. Op een aantal percelen is gekozen voor toepassing van het lage doseringssysteem waarbij twee keer werd gespoten op klein onkruid. Een voorbeeld hiervan is de eerste keer spuiten met 0,2 l/ha Mikado + 0,2 Litarol en de tweede keer spuiten met 0,15 l/ha Mikado + 0,15 Litarol + 0,75 l/ha Samson. Bij de keuze voor één keer spuiten werd onder andere gekozen voor het middel Maïster plus Actirob in combinatie met bijvoorbeeld 0,5 l/ha Mikado + 0,6 l/ha Dual. Een goede inventarisatie van aanwezige onkruiden is noodzakelijk om tot een uitgekiende middelenkeuze te komen.

Tip: Beperk bij aardappelen de startgift van de bemesting

Door een goede benutting van de dierlijke mest en rekening te houden met voorvruchten kunt u kunstmest besparen. Reken eerst na hoeveel stikstof u al met organische mest heeft gegeven: $\text{gehalte} \times \text{hoeveelheid} \times \text{werkingscoëfficiënt}$. Als u bijvoorbeeld varkensdrijfmest kort voor het poten hebt geïnjecteerd, dan kunt u rekenen met een werkingscoëfficiënt van 75%. Deze ligt ruim boven de wettelijke werkingscoëfficiënt van 60%. Hebt u de mest al in februari toegediend dan is de werking, vooral na veel neerslag in maart en april, nog geen 50%. Er is dan veel stikstof uitgespoeld. Ook uit voorvruchten en groenbemesters is nawerking van stikstof te verwachten. Teelt u aardappelen op gescheurd grasland dan kan de nawerking oplopen tot wel 100 kilogram stikstof per hectare. Door de startgift te beperken en een deel van de bemesting te reserveren voor juni-juli wordt naast uitspoeling ook een overvloedige loofgroei en (te) late knolzetting voorkomen. Maak gebruik van bijvoorbeeld bladsteeltjes om te bepalen of bijbemesting in juni-juli noodzakelijk is. Hiermee kunt u circa drie tot vier weken na opkomst starten.

Tip: Eggen in maïs waardevol

Eggen verbetert het effect van de chemische onkruidbestrijding. Dit concludeerde de onlangs opgerichte loonwerkgroep binnen Telen met Toekomst. Met minder inzet van middelen werd een goed resultaat bereikt. Zet samen met uw loonwerker de voor- en nadelen van eggen eens op een rijtje en zie het voordeel voor uw bedrijf en de waterkwaliteit.

Tip: **Probeer drift te beperken**

Het vervangen van een probleemstof door een ander middel geeft niet automatisch garantie voor het oplossen van de waterkwaliteitsproblematiek. Wanneer het middel minder belastend voor waterorganismen (MBP waterleven) is, dan is dat wel een vooruitgang. Welk middel u ook kiest, het blijft belangrijk dat er zo min mogelijk drift plaatsvindt. Houdt u aan de wettelijk voorgeschreven teeltvrije zones of zelfs ruimer en spuit met een voldoende driftarme dop. Een goede dopkeuze is van essentieel belang om naast de driftbeperking een goede bedekking en landbouwkundig effect te kunnen realiseren.

Tip: **Milieubelasting van middelen**

De schadelijkheid van een middel kunt u afleiden uit de milieumeetlat van het CLM; www.milieumeetlat.nl. Vanaf de website www.telenmettoekomst.nl kunt u milieueffectkaarten van de diverse gewassen downloaden.

Tip: **Behandel poters niet altijd tegen Rhizoctonia**

Ook dit jaar bleek weer na controle van het pootgoed dat het niet altijd nodig is om alle partijen te ontsmetten. Tijdens een bijeenkomst (begin april) van een groep akkerbouwers in Oost Brabant zijn poters kritisch bekeken op aanwe-

zigheid van *Rhizoctonia*. De meeste partijen waren voldoende schoon om ontsmetting achterwege te laten. Als er later gepoot wordt en poters goed los zijn bij het poten, dan draagt dit bij tot een vlotte beginontwikkeling. *Rhizoctonia* krijgt dan minder kans.

Meer informatie? Neem dan contact op met Brigitte Kroonen-Backbier van PPO Vredepeel, telefoon 0478-53 82 40 of Henry van den Akker van DLV Plant, telefoon 06-533 103 83. Kijk voor meer informatie op www.telenmettoekomst.nl.

Open dag "Schone en rendabele maïsteelt", 22 juni 2006

Als 'opwarmertje' voor de eerste Nederlandse Maismanifestatie op 7 september organiseren PPO Vredepeel en Agerland B.V. op 22 juni a.s. een voor-manifestatie op de terreinen van PPO in Vredepeel. De dag staat in het teken van de gewasbescherming en heeft als thema 'Schone en rendabele maïsteelt'. De manifestatie is te bezoeken van 10.00 uur tot 16.00 uur. U kunt het demoveld bezoeken en lezingen bijwonen. De loonwerkgroep van het praktijknetwerk Telen met toekomst is nauw betrokken bij de invulling. Bezoek aan de manifestatie op 22 juni kan mee tellen voor verlenging van de spuitlicentie. Meer informatie: www.maismanifestatie.nl.

Colofon

Productie: Telen met Toekomst in opdracht van Waterschap Aa en Maas. Tekst: Brigitte Kroonen-Backbier, Henry van den Akker en Wilco Dorresteijn. Eindredactie: Conny van Iperen. Vormgeving en drukwerk: Graphiset, Uden.

Waterschap
Aa en Maas

Telen met toekomst